

СТ А Н О В И Щ Е

От: проф. дн Пенчо Денчев Пенчев
УНСС;
Стопанска история

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по научна специалност в УНСС.

Автор на дисертационния труд: Емилия Иванова Вачева
Тема на дисертационния труд: Стопанско развитие на Свищовската община (1878-1912 г.)

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед №1665/14.06.2024 г. на Ректора на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Дисертантката се е обучавала по докторска програма към катедра „Политическа икономия“ на *Общикономическия факултет* на УНСС по научна специалност Стопанска история съгласно Заповед на Ректора на УНСС № 376/21.02.2018 г. Ем. Вачева е зачислена в докторантура на самостоятелна подготовка срещу заплащане със срок три години считано от 13.02.2018 до 13.02.2021 г. През 2021-2022 при спазване на всички нормативни изисквания срокът на докторантурата е прекъсван два пъти за по една година (Заповед на Зам. Ректора по НИД на УНСС № 672/11.03.2021 и Заповед на Зам. Ректора по НИД №887/08.04.2022 г.). През март 2023 г. съгласно Заповед на Ректора на УНСС № 767/28.03.2023 г. Вачева е отчислена от докторантура, считано от 13.02.2023 г. с право на защита до 13.02.2025 г. В тези рамки докторантката успява да положи предвидените изпити и да разработи необходимия брой публикации. Индивидуалният план е изпълнен и обозначения срок за защита е спазен. На 03.06.2024 г. дисертационният труд е обсъден и

одобрен от катедра „Политическа икономия“ и насочен за защита пред научно жури.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Представеният дисертационен труд е обемно изследване (447 стр.) за стопанското минало на Свищовска община в годините след Освобождението до началото на Балканската война през 1912 г. Състои се от Предговор, четири глави, Заключение, библиография и приложение. От гледна точка на новата българска история и в частност на стопанската история на България темата е неразработвана в цялост, спецификите в икономическото развитие на Свищов и района са слабо познати, не са ползвани наличните архивни документи и т.н. Всичко и това прави темата на представената дисертация важна и интересна, с потенциал за стойностен принос в познанието, осмислянето и разбирането на цялостните тенденции в българската икономика след Освобождението. Хронологичните граници на изследването са добре подбрани, те са в съзвучие с общата периодизация на българската история, като вероятно за начална година би могла да се приеме по-скоро 1879, а не 1878 г. В предговора авторката ясно формулира предмета и обекта на дисертационния си труд, като, според мен, най-важна е основната цел, която си поставя, а именно – „да се направи възможно най-пълна реконструкция на общата картина на стопанското развитие на Свищов и региона“. От гледна точка на методологията Емилия Вачева ползва класическия за историческата наука подход на събиране, подреждане и критичен анализ на разнообразни исторически извори. Така може да се постигне и основната цел, заедно с конкретните задачи, които дисертантката си е поставила. Останалите методи, които са посочени в предговора ми се струват твърде общи и в този смисъл излишни. Чрез посочването им не се постига никаква определена цел. Те спокойно биха могли да отпаднат.

Представеният дисертационен труд се базира на непубликувани архивни документи от НБКМ-БИА, Държавен архив – В. Търново, Исторически музей – Свищов и Читалищна библиотека „Кирил и Еленка Д. Аврамови“ – Свищов. Привлечени са също така значително количество публикувани документи – периодични издания, спомени, сборници с документи, публикации на Дирекция на статистиката и др. Сред публикуваните документи, които са особена важни за темата на дисертацията следва да се отбележат и Изложенията за състоянието на Свищовско и Търновско окръжие. В тях се откриват особено интересни и важни детайли от стопанското състояние на отделните региони, в случая

на Свищов и околните села. Добро впечатление прави и фактът, че авторката е ползвала постижението на българската историческа мисъл, които, в една или друга степен, се отнасят до темата на нейното изследване.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

В първа глава от дисертацията си Емилия Вачева разглежда основните тенденции в демографското и икономическото развитие на Свищов през епохата на възрождането. Тази глава има важна роля за да се разбере, че стопанските процеси след Освобождението не се появяват от нищото, а до известна степен са предопределени от миналото на града и региона. По моя преценка подобна цел би могла да се постигне в доста по-малък обем. Особено важна е втора глава, в която са разгледани повечето от отраслите на икономиката в Свищовска община, аграрните трансформации, проблемите в занаятчийското производство, трудностите пред индустриализацията. Заслужават внимание и положителна оценка някои, на пръв поглед второстепенни, въпроси, на които Емилия Вачева обръща внимание – състоянието на рибарството по Дунав, експлоатацията на горските площи по островите на р. Дунав и др. подобни. Реконструирана и динамиката в търговското развитие на града и региона, като е направен преглед на свищовските търговски фирми. Представени са дискусиите и реалните действия по изграждането на инфраструктурата в Свищов и региона.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Приносите в дисертацията могат да се потърсят в няколко посоки. На първо място, като че ли, най-важни са страниците посветени на „невъзможната“ индустриализация на Свищов и поднесените доказателства, че синовете и внуците на старите търговци се насочват към административно управленския апарат на страната като по този начин българската предприемаческа прослойка е лишена от някои от най-способните си представители. На второ място - чрез внимателния и подробен анализ на фирмената история, Емилия Вачева показва, че предприемаческата активност не е непрекъснат низ от успехи. Достоверно са разкрити фалитите и причините (когато са известни) за тях. Внимателно е подчертано отражението на общата стопанска политика върху местната икономика и възможността на държавата да подпомогне, но и да затрудни позитивното развитие.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Ем. Вачева се занимава със следосвобожденската история на Свищов в продължение на доста години. Тя има необходимите публикации по темата, които са направени в авторитетни академични издания.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът отразява точно съдържанието и основните постижения на темата. Забележката ми няма отражение към качествата на дисертацията, към авторката или към научния ръководител – не виждам какъв е смисъла от автореферат.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Критичните бележки могат да се групират по следния начин:

- Първа глава е прекалено дълга, за поставеното тема;
- Често в отделните глави описанието (преразказът на първичните извори) надделява и не се използват пълните възможности за анализ на поднесените факти;
- Добре би било в Заключениеето изрично да се установи как се изпълни основната цел и съответните задачи на дисертацията, които са очертани в предговора.

8. Заключение

Въз основа на представения дисертационен труд и публикациите по темата на дисертацията изразявам своето **положително становище** – за присъждане на ОНС „доктор“ на кандидата Емилия Иванова Вачева.

15.08.2024/София

Подпис: .....